

ОСОБЛИВОСТІ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація. Розглянуто роль спрощеної системи оподаткування в системі оподаткування України, її переваги та недоліки порівняно із зарубіжними країнами, оптимальні варіанти стабілізації ситуації у сфері оподаткування малого бізнесу.

Аннотация. Рассмотрены роль упрощенной системы налогообложения в системе налогообложения Украины, ее преимущества и недостатки в сравнении с зарубежными странами, оптимальные варианты стабилизации ситуации в сфере налогообложения малого бизнеса.

Annotation. This article describes the role of simplified taxation system in the tax system of Ukraine, its advantages and disadvantages in comparison with foreign countries, the best options for stabilizing the situation in the field of taxation of small business are considered.

Ключові слова: податок, спрощена система оподаткування, фізична особа-підприємець.

У країнах із ринковою економікою мале підприємництво визнане одним із головних факторів політичної та соціальної стабільності суспільства й національної економіки, оскільки на ньому ґрунтуються великі підприємства державного значення. Фінансова підтримка малого бізнесу з боку держави охоплює, насамперед, фінансові методи впливу, які здійснюються, безпосередньо, через систему оподаткування. На перших етапах становлення системи оподаткування в Україні малому підприємству надавалися певні пільги, зокрема під час оподаткування прибутку. Проте через деякий час почали вводити обмеження на використання спрощеної системи.

Таким чином, дослідження розвитку малого підприємництва в Україні та порівняння з іншими країнами світу, а також огляд міжнародної практики застосування спрощених режимів оподаткування, обліку та звітності малого підприємництва й аналіз необхідності її адаптації й застосування в Україні є актуальними.

Питання оподаткування, обліку та звітності за спрощеною системою досліджували такі науковці, як: А. Василенко, Є. Губар, І. Зоріна, І. Шершун та ін. Зокрема, А. Василенко досліджував вигоди та переваги застосування єдиного податку [1, с. 4], а І. Шершун – питання обліку доходів, витрат і формування звітності за єдиним податком.

Метою статті є ознайомлення з перевагами та недоліками спрощеної системи оподаткування малих підприємств, дослідження досвіду успішного застосування спрощених режимів оподаткування малого підприємництва в міжнародній практиці та можливостей її адаптації й застосування в Україні.

Завданнями дослідження є розгляд переваг і недоліків спрощеної системи оподаткування в Україні та інших країнах, розгляд можливостей застосування міжнародної практики в нашій країні.

Об'єктом дослідження виступає спрощена система оподаткування.

Предметом є методи оцінки доцільності використання спрощеної системи оподаткування.

Одним із напрямів стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні є вдосконалення спрощеної системи оподаткування та звітності. Від розвитку малого підприємництва залежать відродження вітчизняного товаровиробника, активізація внутрішнього ринку товарів і послуг, створення нових робочих місць, що сприятиме зростанню податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів унаслідок розширення кола платоспроможних осіб.

Спрощену систему оподаткування можуть обрати юридичні та фізичні особи, які відповідають декільком критеріям. До цих критеріїв належать обсяг доходу платника єдиного податку за календарний рік і кількість найманих працівників:

для фізичних осіб-підприємців – кількість працівників, із якими одночасно укладено трудові договори, не може перевищувати 20 осіб, а обсяг доходів платника єдиного податку за поточний календарний рік – не має перевищувати 20 млн грн;

для юридичних осіб середньооблікова чисельність працівників не має перевищувати 50 осіб, а обсяг доходу платника єдиного податку за поточний календарний рік не може бути більшим за 20 млн грн.

Мале підприємництво – дуже делікатний і чутливий сектор економіки, який є найвразливішим для таких несприятливих чинників, як фінансові труднощі, циклічні коливання, інфляція, податковий тиск тощо. Особливого значення слід надавати формуванню малого підприємництва з огляду на його специфічну та фундаментальну роль у ринковій економіці. У сталій ринковій економіці частка малого й середнього підприємництва в ВВП ринкових країн становить:

Великобританії	–	50	–	54	%																		
Німеччини	–	50 – 53	%	Італії	–	57 – 60	%	Франції	–	55 – 62	%	США	–	50 – 52	%	Японії	–	52 – 55	%	України	–	10 –	

підприємництва України порівняно з іншими країнами із розвинутою ринковою економікою, слід зауважити, що зі 180 країн Україна перебуває на 145-му місці за умовами розвитку малого та середнього бізнесу.

Характеризуючи нинішню ситуацію, необхідно проаналізувати динаміку чисельності суб'єктів малого підприємництва, які застосовують спрощену систему оподаткування на всій території України. Тут відстежується збільшення кількості платників податку. У 2006 році частка підприємців, які діяли за спрощеною системою, в Україні нараховувала 133,2 тис. осіб. Уже в 2007 році вона збільшилась на 2,27 тис. осіб. У 2007 р. та 2008 р. чітко виражене значне збільшення кількості юридичних осіб-платників єдиного податку на 18,29 тис. осіб. А у 2009 р. порівняно із 2008 р. цей показник збільшився на 8,52 тис. осіб і на наступний 2010 рік становив уже 171,1 тис. осіб.

У країнах Європейського Союзу склалася інша ситуація. Однією з найпоширеніших форм стимулювання розвитку сектору малого підприємництва в розвинутих країнах Європи є створення для них преференцій в оподаткуванні шляхом введення спеціальних податкових правил (Франція) або застосування загальних правил з окремими пільгами для малих підприємств (Великобританія).

У країнах ЄС спрощені системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, аналогічні до єдиного податку в Україні, не використовуються. Натомість набули поширення інші форми державної підтримки цього типу підприємств [3]:

звільнення деяких видів підприємств від необхідності ведення звітності про результати господарської діяльності й запровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку та звітності;

запровадження спеціальних режимів оподаткування податком на додану вартість деяких видів операцій, характерних для фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів;

використання податків на оцінний дохід і мінімальні податки.

Отже, застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності надає суб'єкту малого підприємництва низку переваг:

спрощення процедури і порядку реєстрації платника податку. Суб'єкти малого підприємництва можуть перейти на сплату єдиного податку як із початку року, так і з початку будь-якого кварталу;

значно спрощуються розрахунки, пов'язані з визначенням сум податків;

замість різноманітних форм податкової звітності за податками та зборами, що заміщуються єдиним податком, заповнюється одна форма звітності – розрахунок сплати єдиного податку суб'єктом малого підприємництва – юридичною особою, що подається до податкового органу раз на квартал;

спрощується ведення поточного бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, що передбачена Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;

надається право вибору сплати ПДВ [4].

Проте поряд із перевагами спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва існують і певні вади, що стримують розвиток малого підприємництва в Україні, зокрема:

обмеження обсягів виручки суб'єктів малого бізнесу, які дають право використовувати спрощену систему оподаткування;

суми єдиного податку фізичної особи-платника податку сплачуються авансом за звітний період (квартал); при цьому не враховують, чи буде фактично отримано дохід від здійснення такої діяльності за звітний період;

елемент подвійного оподаткування в спрощеній системі за ставками 3 та 7 % за умови сплати ПДВ, оскільки 3 і 6 % податку нараховується виходячи з виторгу, включаючи ПДВ, що надходить від покупців на поточний рахунок чи в касу підприємства, а це економічно неправильно [5].

Отже, однією з найвагоміших переваг вітчизняної спрощеної системи оподаткування є спеціальний порядок податкового обліку, який: по-перше, дає змогу істотно низити трудомісткість обліково-аналітичних процедур і, по-друге, зменшити ризик податкових помилок і відповідних штрафних санкцій. Але основною перевагою використання спрощеної системи оподаткування для платників податків є звільнення їх від сплати багатьох податків, зборів і внесків до Пенсійного фонду [6].

Оптимальним варіантом стабілізації ситуації у сфері оподаткування є збереження та значне вдосконалення спрощеної системи оподаткування малого підприємництва, зокрема за такими напрямками:

удосконалення законодавчої бази;

поліпшення економічного регулювання системи спрощеного оподаткування, усунення подвійного оподаткування;

покращення системи адміністрування податків за спрощеною системою;

збільшення максимально допустимої кількості працівників, що сприятиме підвищенню рівня зайнятості, тощо.

Як напрями подальших досліджень можна виділити внесення пропозицій щодо подальшого вдосконалення спрощеної системи оподаткування, а також оцінку загальної системи оподаткування для малого підприємництва в Україні.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Василенко А. Вигоди та переваги єдиного податку / А. Василенко // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – № 70. – С. 3–6. 2. Європейський комітет статистики. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ecs.eu.int>. 3. Варналій З. С. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи : монографія / З. С. Варналій, П. В. Мельник ; за ред. З. С. Варналія. – К. : Вид-во "Знання України", 2005. – 675 с. 4. Коваленко Г. М. Вдосконалення оподаткування малого бізнесу : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 / Г. М. Коваленко ; Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси, 2008. – 23 с. 5. Матвіїв М. Я. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за різними формами : навч. посібн. / М. Я. Матвіїв, П. Я. Хомин. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с. 6. Брижань І. А. Реформування системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва як один із заходів державної підтримки їх розвитку / І. А. Брижань, О. О. Олійник // Економіка і регіони. – 2009. – № 2. – С. 3–6.